

خورشید پشت ابر نمی ماند

صدیقه یوسفزاده

دکترای علوم تربیتی (رشته برنامه‌ریزی درسی)

تقلب تحصیلی انواع گوناگونی دارد و تقسیم‌بندی‌های متعددی برای آن پیشنهاد شده است. در دنیای پیشرفت امروز، تقلب تحصیلی دامنه وسیعی را شامل می‌شود انواع تقلب تحصیلی و اشکال آن، به تقلب در آزمون‌ها و تقلب در تکالیف درسی می‌شود اشاره کرد.

تقلب در آزمون

این نوع تقلب شامل این موارد است: استفاده از یادداشت‌های غیرمجاز در آزمون رونویسی پاسخ آزمون باز و حل آزمون در منزل از روی شخص دیگر و اجازه‌دادن یا اجازه‌گرفتن برای رونویسی پاسخ‌های آزمون

تقلب در تکالیف درسی

رونویسی کردن تکلیف منزل از تکلیف شخص دیگر، اجازه‌دادن به سایر افراد برای رونویسی کردن تکلیف منزل، انجام تکلیف به دست فرد دیگر، انجام تکلیف برای سایر افراد و انجام تکلیف فردی با سایر اشخاص.

گسترده‌گی پیامدهای تقلب‌گاهی جبران‌ناپذیر است

اصولاً تقلب برای اینکه دیگری فریب داده شود صورت می‌گیرد. برای تقلب فقط پیامد اجتماعی متصور نیست بلکه فردی و اخروی را نیز شامل می‌شود، بی‌شک آگاهی از پیامد آن یکی از راه‌های جلوگیری از تقلب می‌باشد. شایع‌ترین اشکال تقلب در تحصیل، تقلب در هنگام امتحان و ارزشیابی است. کوتاهی در تقبیح بیان زشتی رفتار توسط معلمان و نظام آموزشی باعث می‌شود دانش‌آموزان این رفتار را یک نوع زنگی قلمداد کرده حتی از بیان آن شرم نکنند. تقلب در یک مقطع زمانی کوتاه جهت منفعت خود فرد انجام می‌شود ولی انسان متقلب در همه حال زیانکار است؛ در

تقلب یا فریب‌کاری پدیده‌ای فراگیر در نظام‌های آموزشی بوده است که این پدیده، یکی از عوامل مهم تهدیدکننده یادگیری دانش‌آموزان است و غالباً به اندازه‌ای فراگیر است که میزان صداقت تحصیلی در طول دوران آموزش آشکارا دیده می‌شود؛ هرچند درباره میزان شیوع تقلب درصد مشخصی تعیین نمی‌شود، در کشورهای مختلف پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند که این امر، خاص یک دوره تحصیلی، یک دانشگاه و یک کشور نیست و در تمامی دنیا دیده می‌شود. همچنین، میزان تقلب در سالی گذشته، به‌طور منظم در حال افزایش بوده و با پیشرفت فناوری‌های جدید به حدی شایع شده است که آن را معضلی همه‌گیر در مراکز آموزشی می‌دانند.

در این خصوص، مطالعات متعددی نشان می‌دهد از دیدگاه خود دانش‌آموزان، تقلب امری عادی و رایج محسوب می‌شود که روزبه‌روز در حال افزایش است. علی‌الخصوص اکنون آموزش به دلیل کرونا حضوری و غیرحضوری شده است. این موضوع بر نظم و انضباط مدرسه اثر منفی می‌گذارد و در کاهش اعتبار و ارزش تحصیلی و علمی نقش دارد. گذشته از آن، این مسئله بر افکار دانش‌آموزان تأثیر بدی دارد، چنان‌که اعتبار آنان را کاهش می‌دهد و بر رشد و سلامت آن‌ها اثر می‌گذارد، افرادی که در دوران تحصیل خود تقلب می‌کنند، همین کار را درباره شغل حرفه‌ای و زندگی روزمره خود نیز انجام می‌دهند. همچنین، تقلب از نظر روانی آثاری مانند بروز احساس ترس و حقارت و پنهان‌کاری را در افراد در پی دارد به‌طوری‌که روان‌شناسان آن را بیماری روحی شخصیتی می‌دانند و مطابق باور آن‌ها وقتی که درباره نادرستی رفتار تقلب به فراگیران هشدار نمی‌دهیم و پیامدهای منفی آن را آشکار نمی‌کنیم، چگونه باید انتظار داشته باشیم که آن‌ها به سمت تقلب رو نیاورند؟

در دانش‌آموزان نسبت به تقلب، هنجارهای سازنده اجتماعی جایگزین هنجارهای تخریبی شود. در کنار آموزش رسمی در زمینه‌های اجتماعی و اخلاقی به‌طور جدی برنامه‌ریزی شود؛ از جمله آموزش‌های فرهنگی، اجتماعی و معنوی در این ارتباط، توجه به ضرب‌المثل‌ها و داستان‌های تاریخی و دینی که مسئله تقویت وجدان و تعهد اجتماعی در مسیر ادبیات غنی سرزمینمان است که هر یک به‌نوعی به پیامدها و آثار منفی استفاده از روش‌های مبتنی بر تقلب اشاره کرده‌اند. همچنین، این عوامل در بازسازی ساختاری نظام آموزشی مدرسه مؤثر هستند؛ توجه به اصلاحات ساختاری در نظام آموزشی نظیر تغییر سبک آزمون‌ها و شیوه ارزیابی فعالیت‌های دانش‌آموزان، توجه بیشتر به فضای گفت‌وگوهای چندگانه در محیط کلاس و به‌طور کلی در نظر گرفتن امتیازات بیشتر برای اظهارنظرهای دانش‌آموزان در نحوه حل مسائل، از جمله درباره حل مسائل اجتماعی. در این صورت، با تغییر نگرش دانش‌آموزان نسبت به تقلب، سرمایه اجتماعی و در نتیجه امنیت اجتماعی از این سه جنبه ارتقا داده می‌شود: بعد ارتباطی (روابط متقابل)، بعد ساختاری (پیوندهای اجتماعی، شکل و ترکیب و تناسب سازمانی)، و بعد شناختی (نوع نگرش‌ها و باورهای ذهنی نسبت به فعالیت‌های اجتماعی و تقویت روحیه گروه‌گرایی، انتظارات و نگرش خانواده، همسالان).

مقابل سود کمی که برده، زبانی به بهای شرف و پاکی خودش که تبعات آن در آینده به منصفه ظهور می‌رسد. را رقم می‌زند. مهم‌ترین پیامدهای تقلب اضطرابی، آلودگی نفس، خواری، ذلت و عذاب در دنیا و آخرت، زوال ایمان و پشیمانی و ناراحتی وجدان، تضییع حقوق دیگران، سلب اعتماد... است. اما چه کارهایی انجام دهیم که این رذیله اخلاقی را در بین دانش‌آموزان کمرنگ‌تر کرده و در نهایت از بین ببریم؟

بدیهی است که وجود ترس و اضطراب به‌خودی‌خود امری غیرعادی نیست؛ اما آنچه باید به‌صورت یک عامل آزاردهنده و بازدارنده به آن توجه شود شدت ترس و هیجان‌زدگی یا اضطراب فوق‌العاده بعضی از افراد در آزمون‌های مختلف است. تجربه نشان داده است عوارض اضطراب و فشار روانی حاصل از امتحان در عده زیادی از امتحان‌دهندگان آشکار می‌شود و بروز آن، یک پدیده اتفاقی و نادر نیست که گروه محدودی از آن‌ها را مبتلا سازد؛ بلکه همه افراد امتحان‌دهنده کم یا زیاد، احساس نگرانی و فشار و وحشت دارند.

به‌طور کلی، موضوع تقلب از چند جنبه بررسی می‌شود: عوامل فردی (شخصیتی)، عوامل درونی (تأثیرات بلندمدت محیط خانوادگی و تربیتی)، و عوامل ساختاری. به نظر می‌رسد از طریق آموزش و با کمک به تغییر نگرش